جەر ٴجۇزىنىڭ ەڭبەكشىلەرى بىرىككەندەر!

جەلىندە ٴۇش رەت شىعادى

قازاقستان ورتالىق كەڭەس كامىتەتىنىڭ مەن ايماقتىق ر. ك. پ. كامىتەتىنىڭ گازەتى

ەڭبەكشى قازاق

ادرەسى: Кзыл-Орда. Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК"

باسقارماسى: قىزىل-وردا

Энбекши Казак

ОРГАН ЦИК И КРАЙКОМА Р. К. П. (б) КАЗРЕСПУБЛИКИ

1921 جىل 7 نويابىردە شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن.

گازەت باعاسى

ٴۇش ايعا	1 سوم	45 تيىن.
التى ايعا	2 »	80 »
ٴبىر جىلعا	5 »	50 »

كەمى 10 دانادان بىرىگىپ الۋشى جۇمىسكەر، كەسىپ ۇيىمدارىنىڭ مۇشەلەرىنە 20% كەمىتىلەدى.

№ 345 — 1925 جىل ٴشىلدە 31-ى، جۇما — № 345

بۇگىنگى ساندا:

– ۇلىقايلىق بەن العەزيزباس.
– پرانسيا گازەتتەرى گەرمانيەمەن ٴبىتىم بولادى دەگەنگە نانبايدى.
– قىتاي ولكەسىندە
– انگليەدە جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى-مەن ٴىرى كەسىپ ورىندارىندا داعدارىس.

سىرتقى ەلدەردە

ايتقاندى ورىنداۋ كەرەك.

بىزدەگى كوپ ايتىلىپ ايامى جەرگە تيمەي كەلە جاتقان ماسەلەنىڭ ٴبىرى – وقۋ ماسەلەسى. باسپا ٴسوز جۇزىندە بولسىن، جيىلىستاردا بولسىن وقۋ جۇمىسىن ورىستەتۋ تۋرالى تولىپ جاتقان قاۋلىلار شىعارىلىپ، تالاي ۇسىنىستار كىرگىزىلدى. ٴبىراق ٴىس جۇزىندە سولاردىڭ جۇزەگە اسۋى شامالى.

وقۋ جۇمىسىن ورىستەتۋ تۋرالى ۇكىمەت قولدان كەلەر جاردەمىن اياپ وتىرعان جوق. جەرگىلىكتى بۇدجەتتەن وقۋ ورىندارى سىباعاسىن تولىق الىپ كەلەدى. مەكتەپكە كەرەكتى قۇرال، سايماندار دايىندالۋدا. كىتاپتار، گوبەرنەلەردىڭ قالالاردا قىسقا ۋاقىتتى كۋرستار اشىلىپ، وقىتۋشىلار دايىندالىپ جاتىر.

ٴبىراق، ەڭ كەرەكتىسى، مەكتەپ ٴۇيى سالىنباي جاتىر. قازاق دالاسىندا ٴتۇپ – تۇگەل قىلىپ مەكتەپ سالىپ بەرۋگە ۇكىمەتتىڭ كۇشى كەلمەي وتىر. سوندىقتان مەكتەپ جۇمىسىن حالىقتىڭ ٴوز موينىنا الىپ، ٴبىر جاعىنان ۇكىمەتتىڭ جاردەمى مەن پايدالانىپ، ەلدىڭ سالىپ ۇلگەرتۋى كەرەك ەدى. ول ٴازىر بولىنقىرا-ماي تۇر.

جەرگىلىكتى گازەتتەردە ەل تىلشىلەرى، ەكى كۇننىڭ بىرىندە: «پالەن اۋىل مەكتەپ سالۋعا قاۋلى قىلىپ، پالەن سوم جيناقشى بولدى» يا «پالەن سوم جينالدى» دەپ جازادى. سول «سالماقشى بولعاندىقتاردى» سەبەپتى باستاساق، قازاق اۋىلى مەكتەپ بەن تولىقتىرىلىق بولادى. ٴبىراق سونىڭ ٴبىرى دە «سالىنىپ» شىقپاعان. كوبى قاۋلى كۇيىندە قالعان. بىرەن-ساران «جينالعان سوماق بولسا»، كورىنگەن قۋلار ولجا قىلىپ كەتۋ مەن جۇرگەن جەرلەردە بار.

مەكتەپ جۇمىسى بۇل كۇيى مەن كەتە بەرسە، وقۋ جۇمىسىن ورىستەتۋ ەكى تالاي. سوندىقتان، سوزدەن ىسكە كوشۋ كەرەك. دەگەن ۇراندى ىسكە الىپ، مەكتەپ سالۋ جۇمىسىنا ايرىقشا ىنتا مەن كىرىسۋ كەرەك.

جەرگىلىكتى ۇكىمەت ورىندارى، وقۋ بولىمدەرى قالىقتى ٴتۇسىندىرىپ، مەكتەپ سالۋ جۇمىسىنا باسشىلىق قىلۋى كەرەك. اسىرەسە، ەلگە دەم السا قايتقان قىزمەت ادامدارى، وقىپ جۇرگەن جاستار بۇل جۇمىستى قولعا الۋلارى كەرەك.

قالىق قايتىپايدى، ايتسا قايتپايدى. قالىقتىڭ ايتقانىن ورىنداتا بىلۋىمىز كەرەك.

پرانسيا گازەتتەرى گەرمانيەمەن ٴبىتىم بولادى دەگەنگە نانبايدى.

گەرمانيانىڭ جاۋابىن العاننان كەيىن پرانسۋز گازەتتەرى پرانسيامەن گەرمانيانىڭ اراسى ٴبىتىمگە جاپىلادى دەگەن سوزگە نانبايدى. «ماتەن» گازەتى: «گەرمانيانىڭ ۋەرسال ٴبىتىمىن (پرانسيا گەرمانيانىڭ تونامان ٴبىتىم) قابىلداي قارايتاق» دەپ جازادى. گەرمانيە انگليەمەن امەريكانىڭ [illegible] كوزى جەتكەن سەكىلدى عانا داۋلىعىن كوبەيتىپ تۇر دەپ بىلەدى. جانادا گازەتتەر، پرانسيا سىرتقى ٴىس مينيسترىنىڭ جاۋابى، گەرمانيانى [illegible] شارتتار جاساپ ورىنداتۋعا [illegible] گەرمانيا ٴوز [illegible] مەن تىنىشتىق ساقتاۋعا [illegible] قاراي بىكىمدەيدى ٴجون دەپ جازادى.

كەيىنگى قابارلارعا قاراعاندا بەرلينگە پرانسيا جاۋابىن العاننان كەيىن ٴسوزدى سوزا بەرۋگە جارايدى دەپ بىلۋ كەرەك. ٴالى دە گەرمانيە مەن پرانسيا اراسىندا تولار السۋى بولاتىن.

قىتاي ولكەسىندە.

قىتاي كوتەرىلىسى ٴالى باسىلعان جوق. گون-كونگ ارالىنداعى جۇمىسكەرلەر جۇمىسقا كىرىسىپ جاتىر. [illegible] اسىرەسە [illegible] قىزدونى. [illegible] جۇمىس ستەۋدەگى [illegible] كانتون [illegible] قالا قالاسىندا [illegible] كانتون قالاسىندا تۇرعان [illegible] ادامدارى ازىقتان تارشىلىق كورەتۇن.

ۋحوجۇ قالاسىندا، قىتايلار تاماق ساتپايتىن كەيىن، وندا [illegible] قالانى تاستاپ كەتكەن.

سەنتۋدە تىنىشتىق [illegible] سوعىس [illegible] بۇل [illegible] الدىكىسى.

اۋروپادا تىنىشتىق ساقتاۋتۇن شارتتار جاساپ الۋ تۋرالى.

اۋروپادا تىنىشتىق ساقتاۋ تۋرالى جاساپ پرانسيانىڭ گەرمانياعا كورسەتكەن ٴبىر نەشە شارتتارىن گەرمانيا قاراپ، ماقۇل تاباباي قايتارعان. پرانسيا دۇنيە سوعىسىنان كەيىنگى ٴبىتىم شارتتارىن – قايتا قارالماسىن، سول قالپىنشا قالسىن – دەيدى. گەرمانيا، تىنىشتىق شىن كەرەك بولسا، نە بار ٴبىتىم شارتتاردىڭ ارتىق كەمى قايتا قارالسىن، ۇيتكەنى گەرمانيانىڭ ٴبىر تالاي جەرىن پرانسيا تارتىپ الىپ وتىر، نامىز تىنىشتىق ساقتاۋتۇن شارتتار سويلەسكەندە، ول جەرلەر ەسكەرىلمەي قالا قويماس دەيدى.

جانادا گەرمانيا ۇكىمەتى ۇلتتار بىرلىگىنە كىرۋ – تىنىشتىق ساقتاۋ شارتتارىن جاساۋعا ٴساتى بولمايدى-دەيدى. گەرمانيا ونشا ۇلتتار بىرلىگىنەن قاشپايدىدا. ٴبىراق ۇلتتار بىرلىگىندەگى شارت بويىنشا، گەرمانيا قورى قول قالسا، تۇسىن مالەكەتتىڭ ٴبىرى بولماسا، بىرىنىڭ سوعىسىنان قاۋىپ قىلادى. ەگەر گەرمانيە ۇلتتار بىرلىگىنە كىرەتۇن بولسا، جەرىنىڭ ەگەمەنى مەن، قارۋسىز قورى قول وتىرعانى سەبەپكە الىنىپ: وزىنە ايرىقشا شارت بولسىن – دەيدى.

ەلى ٴالى ورىندالا تۇر. پرانسيادان 15.10 مىڭداي اسكەر شىعىن بولادى. ٴبىتىم مويىلىسالادى. ٴالى دە بىلە قويادى دەپ الىڭعا كەلمەيدى، ٴبىراق رەب ەلى كەتپەي-لىستەر ۋيلاعانداي ادام سياقتى جەر ۋەسىلدەگى ٴبىر جاندار ەمەس. بولعاندا ەلە قايراتتى، امالدى ادام ەكەنىن دوستارى، دۇشپاندارى ايتقىزدى. پرانسيانىڭ كوزدەن جەرگەن ايرىۋپالى، ۋۋى – ريبيكە ازىر ەش نارسە قىلا العان جوق. ۇيتكەنى – ۋرىس كۇن شىعىس ەلى، قالدى رەبىپ ەلى ادام كوشى، تابيعات كۇشىنە ازىربا [illegible] كەدەي ەمەس. ەلى كوز قاراسى ارى ىسكە اسادى. بۇل ەلى كوش قاتارىنان ىسكە اسسا، ونى جەڭۋ وڭاي بولمايدى. وندا كوشتى ەل ٴوز اتىنا جاراتا الادى. ەولاي بولماعاندا ٴولى كوش بەرە ٴىرى كوشكە باي كۇن شىعىس ەلى ۇلىقايلىق بەن العەزيز تۋراسى. ع.ا.

انگليەدە جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى-مەن ٴىرى كەسىپ ورىندارىندا داعدارىس.

ماقتانامىزدا، ٴبىز ونى ماقتاۋعا الامىز.

ەگەردە قىتاي ورىنە ٴوزى بيە بولسا، ٴوزىن تۇزەپ تارتىپكە سالا-الادى. ول ٴتارتىپ ٴبىر تالاي مەملەكەت كە ۇناماعان مەن، قىتايعا ۇنايدى. [illegible] ٴوزىن ٴوزى بيلەپ، باسقا ەلدەر مەن تەڭ قۇقىقتى بولىپ قاتارعا قوسىلىپ، تاتۋ ارالاسى جاسايتۇن ۋاقىت جاقىن دەپ تۇقتاعان.

انگليەدە جۇمىسكەرلەر قوزعالىسى-مەن ٴىرى كەسىپ ورىندارىندا داعدارىس.

انگليە شارۋا ۇيىمدارىندا جاسالعان كەيىنگى سەبەپتەرگە قاراعاندا شارۋانىڭ سايكەسى كەمىگەن دەگەندەي بولعانى بىلىنەدى. كومىر، تەمىر، شويىن، كەزدەمە، شويىن جول سياقتى كەسىپ ورىندارىنىڭ بارىدە اسا ٴماز ەمەس. جۇمىسسىزدار سانى كۇن سانا كوبەيۋدە. سىرتقى ساۋدا كۇن سانا، كىرىستەن شىعىس كوبەيىپ، پايدالى بولماي بارادى، مۇنىڭ ايانى جۇمىسكەرلەردىڭ ناراز بولعانىن تۇۋدىرادى. كەسىپ يەلەرى جۇمىسكەرلەردىڭ اقىسىن ازايتىپ، كەمىتكىن تولتىرماق، جۇمىسكەرلەر كەسىپ ورىندارىن كوبەيتىپ بىلىكتىنە جىبەرتىپ، كەڭەس ۇكىمەتى مەن سىرتقى ساۋدانى كۇشەيتۋ جاعىندا. ٴىرى كەسىپ ورىندارى قوسىلىپ 3 مۇلىيەن كەسىلىك ۇلكەن ۇيىم جاساماق بولىپ جاتىر. كومىر، قازانۋشىلار ٴىس تاستاپ، شويىن جول جۇمىسكەرلەرى باركومىسى تاستايدى، سونى مەن جۇمىسكەرلەر بايلار مەن بەتپە-بەت تۇر.

انگليەنىڭ سىرتقى ٴىس مينيسترى شەمبەرلەن مۇنى گورمەسە كورمەسىن، جۇمىسكەرلەر وزدەرىنىڭ ويلاعانىنا جەتپەك.

ۇلىقايلىق بەن العەزيزباس.

كۇن شىعىس ەلى ۋقتالانىپ، باقلى قايىپ، ەلى بامى كەپيەلسە ەرلەردىڭ ۋلەسىنە تۇسكەلى كوپ زامان ٴوتتى. پرانسيا پالەن جەردى بيلەمەكشى بولسا، بەلى ٴبىلەدى. گەرمانيە تولەن جەردى الدى دەسە، ونىڭ كىم قارسى تۇردى؟ تۇرا – الۋعا قاماسى بارما ەدى؟! انگليە، امەريكە تالاي تۇرعىن ەلدى، شارۋاسىن شاۋىپ، جەرىن تارتىپ الىپ، قاتەلىپ جىبەردى. كىشكەنتاي گولاندىيا ەكەش گولاندىيا، پورتۋگاليا ەكەش پورتۋگاليادا كۇن شىعىس ەلىنەن وزدەرىنە جەرەسى ەرەك الدى.

دۇنيە سوعىسىنان كەيىن عانا كۇن شىعىس ەلىنىڭ كوزى اشىلىپ كەلە جاتقانداي بولىپ تۇر.

كۇن شىعىس ەلى ورنىندەگى ادام كۇشى مەن تابيعات بايلىعىن جاڭا كادىرلىپ پايدالانا اسىرىپ، بازبىرەۋلەرى تارتىپ بەرمەۋگە باستادى.

22 نىشى جىلعى تۇرىك-يۋنان سوعىسى تارىقى ٴجازىلىك كۇن شىعىس ەلىنە اۋەلگى كورسەتتى.

انگليە يۋنانعا قارۋ – جاراق بەرىپ، تۇركيەنى ٴبىر جولاتا جوق قىلماق بولدى.

ٴبىراق تۇركيە وعان كونبەدى؟ يۋناندى وتىن قىلدى. كوش بەن ورىمسىز ايتالمىن قىلادى.

يۋنان انگليەدەن قارۋ-جاراقتى ارتالاي تارتالاي بەرگەندە، تۇرىك امەريكە وق-دارىسى تالقا سالىپ ارلاپ، اناتولىنىڭ تاسقا تاپتىن تالكەزىپ تاستاپ بەردى. سوندا تۇركيە نە مەن جەڭگەنىن؟ قارا كوشىن، بەن، تابيعات بايلىعىنا بەن پايدالاندى.

ابدۇلكەرىم رىپ ارا تارىق بالا-قاب سوعىس اشىپ جاتىر. تەرەكشەنى ەش كەمەن كەم ەمەس. ەلىتىق بەن زەگەرلىك ۋۋى، ابروپىلاعاسۋ بەرگەن سپانيەنى تيىرمەنەسىپ قىلىپ ٴبىر تەرىقتىپ ەدى.

دۇنيە سوعىسىنا ۋسىنىپ بولىپ گەرمانيەنى ورنىنا قاراتقان پرانسيا ورى، ۇلىي ۇيرەتە قويناق بولىپ، ايابىي سوعىسىپ جاتقانىنا 2-3 اي بولىپ بارادى. ٴالى ەش نارسە قىلا العان جوق. رىپ ەلى ٴالى وڭ تۇر.

پرانسيا انگليەمەن ٴبىر سويلەسىپ، كومەك قىل دەپ سپانياعا بارادى. سپانيا كارولى رىپ ەلىنەن ۋدى جەڭىلىپ قالسام سپانيا كارول قىلىپ قويمايدى، دەپ ورقىپ سويلەسا الايدى. مۇنىڭ بىلىمەن ەش نارسە بىتپاعان، پارلامەنت كەڭەسىن اشادى. ۋمتى-ۋمتىنە ەكەر جەڭىلىپ ازىق جەبەرىپ، رىپ ەلى انقىلابادى. ەرمەزباق بولادى 20 مىڭداي رىپ

كاپەراتسىيە ٴىسى.

امانقاراعاي بولسىندا.

(تومتاناي ۋيەرى)

وتكەن بولسىندىق كەڭەستەر توبىندا قارىز سەرىكتىگى مەن ۋيىم دۇكەنى اشىلسىن دەپ تاپسىرىپ ەدى. قارىز سەرىكتىگى ايرىم اشىلىپ الىنىپ، مۇشەلەرگە ۋاقىت كولىك الىپ ٴۇيىمىن مۇقتاجدارعا 3500 سوم قارىز ۋلەستىرىلەدى.

شارۋا ەلىمەندەرىنىڭ مۇشەلەرى دا قارىز سۋرالىپ جاتىر. مۇشەسى 180. قارىز سەرىكتىگىنىڭ تۇتىپ سوماسىمەن دۇكەنى اشىلدى. تۇتىكى ماسەلە ۋيىم دۇكەنىنە ايلاندىرىپ، امان بولا. سىندا قازاقتىڭ دەرەس ۋيىم دۇكەنى جوق. اۋليەنىڭ كولى پاۋلكاسىندەگى ۋيىم دۇكەنىنە جەكەلىكتىڭ بەرۋ. رەتى مەن كەرەكتى ٴجۇز ماعالى. مۇشە بار. باعادا سونداي ەلگە جاقىن پاۋلكاداعى ۋيىم دۇكەنىنە كەرمولى. جانىن ارادا وسى ٴۇيىم دۇكەنى مۇشەلەرىنىڭ باعىن قوسىپ دەرەس ۋيىم دۇكەنى اشىلماق. جانىن ارادا ٴبىر اۋىلدا شارۋاشىلىق ۋيىمىن اشىپ ٴى- بوكەلىپ جاتىر. شارۋاشىلىق كوپ تىسقاشا وسى كوپەش.

كوپەش.

پايدادا، زيان دا جوق.

(اقزول ورنا ۋيەرى)

قارا - وزەك بولسىنىڭ ەكىنشى بوكات، التى كاپەراتيپتىڭ 133 جارناشىلارى بار. بۇلاردىڭ بارىدە جارنا اقشاسىن تولەپ بولعان. بۇل كاپەراتيپ 24 - جىلى اۋىس ايىندا اشىلىپ 25 - جىلى ايرەل ايىندا ەسەپ بەرگەن.

بۇل ەسەپتە 117 سوم شاماسى زيان كورسەتكەن. جالپى كاپەراتيپ مۇشەلەرى بۇل زياندى كاپەراتيپ دۇكەنىن باسقارۋشىلارىنان الىپ اقسىنا سەسەپ قىلىپ، پايداسى، زيانى دا جوق، كاپەراتيپ دۇكەنى تىكبەسىنىڭ بولىپ قايتادان سىكە كەرسەكەن.

№ 8.

توقىم استىق جيىنالادى.

جانىن ارادا تارالسانىنىڭ قالىق كەسەمەرلەرى كەڭەستە وزىكەن، جىلدارادا ەلگە بەرىلگەن توقىم قەتقالىق كەسىنە 90 پىراسەنتىن جيىپ رەسەيلىك جەر - سۋ كەسەمەرىسىنە تاپسىرۋعا ٴتارتىپ كەلدى.

قىزىرگى ۋاقىتتا تارالسانىنىڭ جەر - سۋ كەسەمە ... توقىم جيناۋ جۇمىسىنا بەلسەنىپ كىرىسە باستادى. توقىم جيناۋ جۇمىسى بويىنشا كوز شاعىۋعا بەرىلگەن توقىمىنىڭ تورتتەن ٴبىرى اۋىستىڭ 15 نە دەيىن، ولاي قالعانىنىڭ ۋشتەن ٴبىرى سەنتابىردىڭ 1 نە دەيىن جيىنالىپ بولماقشى.

ەلگە بەرىلگەن جازعى توقىم. مەن كۇزگى توقىمنىڭ قالعان بارىسى سەنتابىردىڭ 1 نەن 1926 جىلى ارتىنىڭ 15 نە دەيىن جيىنالىپ بولۋعا تيىستى.

بۇل جونىندە الدى مەن الان توقىمدى قايتارۋدىڭ كەرەكتىگى تۋرالى ۋكىمەت جۇرگىزىلىپ جيىنالعان توقىمدى ساقتاپ تۇرۋ ورىندارى اشىلادى. ... توقىم ... تازارتىلىپ تۇرادى. توقىم جيناۋ جۇمىسىن باسقارۋعا جەر - سۋ كەسەمەرىسىنىڭ ٴوز ادامدارىن جىبەردى.

توقىم جيناۋ جۇمىسى شارۋا ... جۇمىسى مەن قاتار جۇرگىزىلمەكشى.

ٴوقۋ - ٴبىلىم مايدانىندا.

ازىرلىك كورسەتۋىن ازىرلەۋ كەرەك

وسى كۇنى ٴبىزدىڭ قازاق قىزمەتكەرلەرىنىڭ الدىنداعى قازىرگى ۋاقىتتا ... تىدىر ... ولاردى تولىق ورىنداۋ ٴۇشىن، قازاق قىزمەتكەرلەرى تولىق تابىلا بەرمەيدى؛ تابىلسا، كوپ قىزمەتتەرگە جاراعان ... تابىلمايدى. ... قازاق ەلى ارالىنداعى كوتەرىڭكى كوپ قىزمەتتىڭ ٴبارى - دەرلىك ەمانىنىق تىلەيدى. سونداقتان ولار ... قىزمەت تىلەيدى. ... ازىرلىك كورسەتۋ ... ٴبىر سەپتەرلارى ... شارلىدى.

كورسەتۋ ... قانداي بىلىك الىپ شىعادى ... وسى سۇراق. كەلەيىك: -

ٴبىزدىڭ اتىرەتە گۋبەرنەلىك ... پاسىكەدە ... ازىرلىك كورسى، قازاق ەلى ... قازاق ايەلدەرى اراسىندا ... ايەلدەر ازىرلايتىن ايەلدەر كورسى، ... ازىرلىك كورسەتۋ ... ... كەلگەن جولداستار ... بولمايدى ... ايەلدەر كورسەتۋىن كەلگەن ٴبىر قازاق ايەلى ... كەلىپ دەسەك: - ... اۋىلدىڭ ... ساياسي ... جوق، ... كوپ قىزمەت ... وسى بالالارىنە ... وقۋ ... بىلەيدى.

... ٴبىلىم بەرۋ ... كورسى ... ازىرلىك ... كەرەك ... دەپ ... ... ٴبىز ...

بۇلار بىلىمى كورسەتۋدىڭ ... قىسقا ... تولىقتىراتىن كورسەكە، ٴبىزدىڭ تەمىر ... 12 مۇعالىم ... بارماقشى ... ارتىق بولادى.

... كۇنى اقشا كورسەتۋ ... كەلگەن ... بولادى، ... ماڭىزدى ... جوق ...

... بولعان ... دەپتەن.

... كۇنى ... قالعاندا ... بولسىنداعى ... كورسى، مۇعالىمدەر، پاسىكەدە ... كورسى، ... كورسى ... بولۋى ... كەرەك.

ٴبىزدىڭ ... ايتامىز: -

1) قىسقا مەرزىمدى كورسەتەر ... كەرەك؛ ... تارتۋ ... جارتىلايمىز.

2) كورسەدە ... ... بولۋى ... ... كورسەتىڭ ... ... وقىتاسىن.

3) كورسەتىڭ بەرەتىن ... بولسىن؛ ... ... تاپانى ... بولسىن.

ج.

شىمكەنتتەگى گۋبەرنەلىك ۋقىتۋشىلار كورسى.

شىمكەنتتەگى پەسەتىقۇش پەدەگوگيكا كورسى 100 ادامعا ارنالىپ، ... ايىنىڭ 15 ىنەن باستاپ اشىلعان. شىمكەنتتەن - 20، اۋليەاتادان - 30، تۇركىستاننان - 20، قىزىل ورداداعى - 15، قازالىدان 20 ادام الىنعان. بۇنىڭ ... شىمكەنت ... ... بولىپ (ٴوز ...) 20 ادام ... 20 ادام ... 40 ادام ... مۇعالىمدەر سانى - 140.

كورسىنىڭ ... جانى ... ... تولىقتىرۋ.

ۋقىتۋشىلاردى ... ... ٴجۇرۋ ... ... كورسى ... ... كورسى ... ... تاريحى؛ ... ... ٴبىلىمى ... .

كورسى ... ايىندا ... .

كورسى باستىعى: سۇلتان - بەكوۆ.

جەرگىلىكتى ۋقىتۋشىلار، اقشاسىن ... دەپ، گازەت ... ... گازەت ... ... جىبەرۋگە تىرىسسىن.

... ... گازەت ... ... گازەت توقتالادى.

باسقارما.

كەڭەس ۋكىمەتىنىڭ جەر تۋرالى ساياساتى.

(باسى 338-343 ناندىردا.)

بۇل ... ... جالپى ... كورسەتكەن ... بولشەبەكتەر پارتياسى بولادى. بولشەبەكتەر پارتياسى ... جالعىز جالپى ... ... 20 جىلداعى ... ... بولسىن. ٴبىر ۋلت ... ۋلتتى ... ... بولشەبەكتەر پارتياسى ... ... بولشەبەكتەر پارتياسىنىڭ ... ... جوق ... ... جاريعا شىعارادى.

بولشەبەكتەر پارتياسى ۋلت ماسەلەسى تۋرالى مىناداي نەگىزدەرىن قويادى: «ار ٴبىر ۋلت ٴوز تەڭگەرىن ٴوزى ... ... ٴبىر قالىق ٴوز الدىنا ... ...».

بۇل نەگىزدەرىنە ... ... پارتيا مىناداي جول قويادى.

1) ٴبىر ۋلت ... ۋلتتى ... ... ب) ٴار ۋلت ٴوز تەڭگەرى ... ... بار ... ... جالپى ... ... اسادى.

بارلىق ۋلتتاردىڭ ەڭبەكشىلەرى قوسىلىپ، ٴبىر بىرلەسكەن ... ... بولعان ... ... 10 ... ...

بۇل ... رەسپۋبلىكالار ... ...

ەڭبەكشى ... ... 1917 ... ...

... ۋلتتاردىڭ ... ... جالپى جەرلەرىن ... ...

بۇل ... ...

... ...

... ... قازاق ... ...

(... بار)

... ...

دەن ساۋلىق جايى.

بەزگەك اۋرۋى.

(ادامى وتكەن سانىدا)

II.

بەلمىپازدار بەزگەك اۋرۋىنىڭ مەكروبىن تابقان مولاك، ونىڭ «لايشا ادامعا جۇعىۋىن جولدارىندا قاراعا- نىرماق. تاجىربەلەرگە قاراعاندا، بەزگەك ئاۋقلەس ئاراداتۇن. ماسانىڭ بەر تۇرى ەكەنى بەلگەلى. بۇل، اۋرعان ادامنى شاعىب قانىن سو- رادى. ول قان مەن بىرگە بەزگەك مەكروبى بەلارمودىدا ماسا ئىرتىنا كىرەدى.

III.

ەل تىلشىلەرىنىڭ قاتتارى.

قىزىلجار.

اۋرۋ قانا اشىلسا ەكەن

(شاقاردان)

ۋيمداستىرۋ كەرەك

(ادايى ۋيەزىنەن)

ەگىن شىعىسى.

(ەمرداريا گۋبەرنەسى)

مافتا كەسىبى.

(تۇركىستان)

تۇركىستان ۋيەزىندەگى دىيقاندار مافتا بىرەكشى بولىب وتكەن جىلى باز كەلەدەن اشا الادى. ...

تىل تۇزۋرالى.

قىزىل ورداداعى قازاق ءتىلى.

بەزدىڭ قىزىل وردا ۋيەزىندە قازاق ءتىلى تۇزۋرالى «جاقسى» دەب ايتۋعا بولادى: مۇندا بولسىتىق جۇمىستاردىڭ كوبى، ...

گۇشىن الىب جۇرگەن جات سوزدەرى دە بار. قازاق ءتىلىن كەڭسەدە شىن قولدانۋعا كىرىسسە، تەز جۇرگىزىب كەتە الادى.

سەيىب ۇلى.

پىراسەنتتەن ايىرىلاتۇن شىعار

بوكەي گۇبەرنەسىندە قازاق ءتىلى جاقسى قولدانىلىب، جۇزەگە اسىب كەلە جاتىر ەدى. باسقا گۇبەرنەلەرگە قاراعاندا ماقتانارلىق ەدى.

قازاق تىلىنە كوشسە ەكەن

قىزىل وردانىڭ ۋيەزدىك قوسشى سايوزىنىڭ كەڭسە ءىسى ورىس تىلىندە جۇرىۋ مەن كەلەدى. قوسشى مۇشە- لەرىنىڭ كوبى، ءتىل بىلمەگەندىكتەن، الەكىنەن، دالاداعى ياشەيكەلەرگە كىرەدى. ...

قىزىل ورداداعى.

ساۋىنشىلار كۇرىۋجوگى.

قالىڭ اعارتۋ كەمەسەرىيەسىنىڭ ٴمۇلىمى اعارتۋ بولىمىنىڭ اقامىنىڭ ٴوتىمى جىيالىسىندا، قىزىل ورداداعى ساۋىن كۇشەلەرىن جىيىپ، مەكتەپ ساۋىنشىلار كۇرىۋجوگى اشىۋعا قاۋلى قىلدى.

قازاق تەرىۋىعى ەنشىسىنە ٴبىر رەت كىتاپ ۋىندا ساۋىق كەشىن قويىپ تۇرماقشى.

ساۋىق كەشى.

ۋيەلدىڭ 28-ى كۇنى پارتىيا - كەمسىمولدار كلۋبىندا جاس ٴبالالار ساۋىق كەشىن قويدى. ويناعان قويىلعان دەستەلەر زىرىلمىن، دەگەن ٴتۇس ٴبولىمى كىتاپ ۋيەن اما كوڭىلدى بولماعان جاستاردىڭ ساۋىق كەشىن ادەبىلەپ ونىڭ كۇرىۋجوگە جان سالىپ جۇر كەلدىرگى - ستەرەنىڭ كورىنەتى تۇردى.

ٴبىراق - قىزىل وردا قالاسىنىڭ ٴبىر مەكتەپ ۇيىرۋى - قازاق تىلىندە قويىلعان ساۋىق كەشتەر نە قابىرنىڭ كەلەدى، ونىمەن، جاۋاپتى ورىنداعى قىزمەتكەرلەر ەكى باستان كەلەمەيدى. سوندىقتان، قازاقشا ساۋىق كەشىن قويعاندا زال كوبىنە بوس تۇرىپ، كوڭىلسىزدىكتى ارتتىرادى. تالماق جىيەلماعان سوڭ ۋيەنشىلاردا اما شابىرتاتىپادى.

امىستىڭ 3-ى كۇنى جاستار اتىنان ٴومى كلۋبىنداعى ساۋىق كەشى قويىلماقشى. كورۋشى.

نەگە كوپ اتادى؟

قىزىل ورداداعى كوشەسى قالدىق اماس، كوشەنىڭ ورتاسىندا كەلە جاتقاندا، جان جامەكتا نە بارىن بىلمەيسىن.

كەشكە جاقىن شەركەۋ ماڭىنداعى كوشەلەردەن جۇر كەلدە كەي كەزدەردە كەلەتىن دەقان ملىق داۋىسى زارەكى الادى. مۇندايمە ركەتىمەر، اماس بامەنداعى تورعايدى اتىپ ٴتۇسىن - بالادىڭ زارمەسىن الماشا، كوللەكى قومەكى امىر ايشى.

كومەندەگى مەلىسەبدلەر مۇنداي ايدى تارتىپكە شاقىرۋعوي. قوراق.

قىزىل وردانىڭ ۋيەز-قالالىق اتقارۋ كامىيتەتىندە.

قىزىل وردانىڭ ۋيەز - قالالىق اتقارۋ كامىيتەتىنىڭ پرەزىيدىيۋمى ۋيەلدىڭ 22 سىندەگى ماجىلىسىندە ۋكىمەتكە الىنعان ٴبىرى ادامدار تۋمالىمى ۋيلەردىڭ پاتەر اقىسى تۇراقتى مەرجەمى بەكىتتى.

بۇل مەرجەمە جاقىن ارادا كەشىكپەي بولىپ باستالىپ ٴبىرى قالىپتى كەلەدى. قىلاسىنىڭ باسى 20 تىيىن بولادى.

مەرجەنىڭ نەگىزگى شارتتارى مىنالار:

1. پاتەر اقى نەعىز تۇراتۇن پايداعى ورنىنا الىنادى. قاراتقى بولىمدەرى، اس پىسىرەتۇن ورىندار، شىلار، ارباز، قورادان پاتەر اقى الىنبايدى.

2. پاتەر اقى، پاتەردە تۇرۋشىلاردىڭ كەمەسىنە داۋلەتىنە قاراي ٴبىر شارشى مەتىر اۋدانىنان اي سايىن الىنادى:

ا) ەڭبەكشى - تابىس پەن تۇراتۇن، ٴبىرىنشى قاتاردىڭ پاتەرىنە الاتۇن ادامدار شارشى مەترگە ايىنا 35 تىيىن تولەيدى.

ە) ەكىنشى قاتاردىڭ پاتەرى بار ادامدار شارشى مەترگە 75 تىيىن تولەيدى.

ۋ) ەڭبەكسىز تابىس پەن تۇراتۇن ادامدار باسقالارى پاتەر اقىنى كەلىسىمگە بويىنشا تولەيدى. ٴبىراق شارشى مەترگە 3 سومنان كەم بولماسقا ٴتىيىس.

3. كەسى جالداعىتۇن، ٴبىراق مەملەكەتتىڭ تابىس سالىعى تۇراقتى مەرجەنىڭ 13، 15 ستاتىيالارىنا تۇۋرا كەلەتۇن قول وندىرىسلەرى شارشى مەترگە 35 تىيىن تولەيدى.

مەملەكەتتىڭ تابىس سالىعى تۇراقتى مەرجەنىڭ 13، 15 ستاتىيالارى بويىنشا تابىس سالىعى تولەيتۇن ارى ونەرشىلەر، جالداۋلى ٴبىر جۇمىسشى يا ٴبىر ەكى شاكىرتى بولسا شارشى مەترگە 75 تىيىن تولەيدى.

4. جۇمىسشىلار، قىزمەتكەرلەر پاتەر اقىنى سول ايداعى ايلىعىنىڭ مولشەرىنە قاراي تولەيدى.

30 سومعا دەيىن اقى الاتۇندار شارشى مەترگە 6 تىيىن تولەيدى.

31	دەن	40	سومعا دەيىن	9	ت.
41	»	50	»	»	12	ت.
51	»	60	»	»	15	ت.
60	»	80	»	»	20	ت.
80	»	100	»	»	25	ت.
100	»	120	»	»	30	ت.
120	»	150	»	»	35	ت.

150 سومنان ارتىق اقى الاتۇندار ايلىق اقىسىنىڭ ٴار ون سومىنان 3 تىيىننان قوسىمشا پاتەر اقى تولەيدى.

5. قازىنا قاراۋىنداعى، كۇنەلتىس ٴۇشىن باسقا تابىسى جوق موعىس، ەگەدە كارىيەلەرى سول مەكەندەگى قىزىل اسكەرلەردىڭ ۋيلەرى، مەملەكەت ستىيپەندىيەسىندەگى وقۋشىلار، جۇمىسسىزدار شارشى مەترگە 3 تىيىن تولەيدى.

6. ٴبىر بولمەنى ٴبىر نەشە ادام الىپ تۇرسا، پاتەر اقى ولاردىڭ ٴار قايسىسىنان دا الىنادى.

مەكتەپ جارىمى بار ۋيلەردە پاتەر اقى 5-بولىمندا كورسەتىلگەن ادامداردىڭ پاتەرلەرىنە 10 پروسەنت ارتىق الىنادى.

مەملەكەت يا كەرەيىش مەكەنى بار ۋيلەردەن پاتەر اقى 15 % دەنى جەر ۋيلەردەن 30 % كەمىتىلەدى.

ار ٴبىر پاتەردە تۇرۋشى يا ٴۇي قوجاسى پاتەر اقىدان باسقا ستىيپەندىيا ولاردى، مەملەكەت الىپ، دەرەكتەرلارى، ٴۇي جانىنداعى اۋلا جولدى تازارتقان ٴۇشىن قارۋشىلارعا سۋ تاسۋشىلارعا، كىيەردىڭ پاتەرلەرىندە ولاردىڭ الاتۇن اقىسىنا قاراي اقى تولەيدى.

پاتەر اقى اي سايىن ۋاقتىندا ٴار ايدىڭ 15 نە تولەنەدى. كەشىككەنگە ٴوسىم سالىنادى.

ت. سەيدوي.

قانا كەتكەن.

كارىمەنىڭ 845 شى نومىرىندە ٴبىرىنشى بەتىنىڭ 5 ستاتىيالىنىندە ىسپەتەرىيە سەبەبىن ەكىنشى جارداعى دەگەن قاتاردىڭ جولدارىنان تۇسكەن قاراي ماناعى، ەكىنشى جولداعى انگىلىيە دەۋدىڭ ورنىنا ىسپەتەرىيە دەپ وقۋ كەرەك.

بازار نارقى.

(1925 جىلى ۋيەلدىڭ 28-ى.)

ازىق-تۇلىك.

1. بىيداي ۇنىنىڭ	پۇتى	1	سوم	70	تىيىن
2. ارپانىڭ	»	1	»	40	»
3. مەيىنكى ۇن	»	2	»	70	»
4. كۇرىش	»	7	»	50	»
5. تارى	»	1	»	80	»
6. كورپەلى ۇن	»	2	»	10	»
7. كورپەشانكى ۇن	»	3	»	70	»
8. قويىرشىن سوك	»	3	»	20	»
9. تۇز	»			60	»
10. سارى ماي قالداي				20	»
11. قوي ەتى	»			30	»
12. سىيىر ەتى	»			25	»
13. قويىرتىق ماي	»			40	»

ٴتىرى مال مەن شارۋا مالى.

1. سىيىر	40 - 60	سوم
2. تاماپ قويى	15 - 25	»
3. بۇزاۋى	12 - 13	»
4. ات	70 - 150	»
5. بالاپاق	15 - 20	»

جىيھان - تەرگەن.

ٴسۇت نشيەيتۇن قالقتار.

جەر ۋ زامانىنا ٴسۇت نشيەيتۇن قالقتاردا بار. ولار ٴسۇتتى ناعىز مانىنا قوسپايدى، ٴسىيىر ساۋۋدى كۇنە دەپ تانيدى.

400 مۇلىيون قىتاي ەلى ٴسۇتتى ناعىز نەلمىب ٴشىپ كورگەن ەمەس. سول تۇمەنىڭ امىريكالىق ۋرىنى تۇرعەن قاتى دەنىيەلەر مانىنىڭ ٴسۇتتى نەعىز ونىڭ بالالارىنداعى نە. ەكى دەپ تانيدى. امىريكانىڭ كەي ٴبىر الىمقتارى ٴسۇتتى ەل ۋستامااۋدىنىڭ ٴسوتتىن شىيايدى.

كوكىرەك اۋرۋعا ەم.

پرانسىيادا كوكىرەك اۋرۋعا قارسى ەكەتۇن ٴدارى تابىلدى. بۇل ٴدارىنى جاس بالاعا ەكسە، ول بالا ٴومىرى بويى كوكىرەك اۋرۋ بولمايدى.

ساعاتىنا 450 شاقىرىم.

جاقىن ارادا پرانسىيادا بولعان ايروپلاندار بايگەسىندە بويىنا دەگەن دەگەن زاھىس ساعاتىندا 450 شاقىرىم جەر ۋشىپ بۇگىل جەر جۇزىندە بىرىنشىلىكتى الدى.

باسقارمادان جاۋاپتار:

داۋلەت ۋلىنا - جوعالعان ات كەرەكتى اقشا سىز جارىيالاۋعا بولمايدى.

جاستار مۇشەسىنە - اراماپەت ارۋعازى ۋلى تۇۋرالى جازعانىڭىز، ادرەسىڭىز كورسەتىلمە گەندىكتەن، باسىلمايدى.

قالقا تۇرىش ۋلىنا - ۋيەلدەن باستاپ باسقارما قىزىل ورداعا كوشكەندىكتەن، گازەت ھەشتابادى بوي. سىزگە تاپسىرىلعان سول ۋاقىتتاعى ومىرلەرى شىعار.

مۇقاملىجان ەس جان ۋلىنا - ٴسىزدىڭ جەرگەن ادرەسى اقشالارىڭىز قالىپ جاتىر، كورسەتىلگەن ادرەسىڭىزگە بىز گازەت بەرىلۋدە. بىرەۋ جالسا، پوشتانىڭ شاباندىعىنان شىعار.

ۋاقىتشا شىعارۋشى: مايلى ۋلى بەيىمبەت.

Вр. Редактор: Б. МАЙЛИН.

г. Кзыл-Орда типография Казгосиздата.
Уполн. Глав. № 52 Тир. 7000 экз.

اۋىل شارۋاسىنا قارىز بەرەتۇن قازاق بانكەسىنىڭ باسقارماسى بارلىق جارنا سالۋشىلارىعى

قۇلاقتاندىرادى.

25 - جىلى 12 - اۋعىستا ماردا كۇنى كەشكى ساعات 5 تە باسقارماۋىندە (قىزىل وردا قالاسى، گوگولدىڭ كوشەسى 20 - ۋيدە). ومى قازاق بانكەسىنىڭ جارنا سالۋشىلارىنىڭ توتەنشە جالپى جىيالىسى بولادى.

كۇن تارتىبىندە:

1 - تاۋارىستۋنىڭ شارۋا بانكەسىنەن ورنالىۋرىندىق بولىمىن بولىپ شىعارۋ سوماسىن، كەرەكتىلەرىن بەرلۋدىڭ جولىن بەكىتۋ.

2 - ورتا ازىيا شارۋا بانكەسىنە قازاق رەسپۋبلىكەسىنىڭ ۋلەسىن بولىپ شىعارۋدىڭ جولىن بەكىتۋ.

3 - ورىنبور گۋبەرناسىنىڭ بولىمشىنى، سىرداريا، جەتىسۋ گۋبەرنەلەرى مەن قارا قالپاق وبلىسىنىڭ قازاق بانكەسىنىڭ اۋدانىنا كىرۋىنە بايلانىستى - قازاق بانكەسىنىڭ سوما ۇلگىسىن وزگەرتۋ.

4 - قازاق بانكەسىنىڭ اۋدانى مەن تۇراعى وزگەرگەندىگىنە بايلانىستى بانكەنىڭ ۋستاۋىن وزگەرتۋ.

5 - تەكسەرۋشى كەمەسىيە مۇشەلەرىن تولىقتىرىپ سايلاۋ.

6 - باسقارمانى تولىقتىرىپ سايلاۋ.

باسقارما اعاسى: بالعاي ۋلى.

باسقارما مۇشەسى: جانايدار ۋلى سەبەلىك.

قازاعىستاننىڭ ەڭبەك كەمەسەرىيەتى.

ۋيەلدىڭ 20 سى 1925 جىل.

قىزىل ورداداعى مەملەكەت مەكەمەلەرىنىڭ جازعى ماۋسىمدا (1924 جىل - سەنتيابىردىڭ 30 نا دەيىن) جۇمىس ۋاقىتىن بەلگىلەۋ تۇۋرالى.

جاز ماۋسىمىندا (1925 جىل ٴسەنتيابىردىڭ 30 نا دەيىن) كەڭسە جۇمىسىنىڭ ۋاقىتىن ٴبىر كەلكىلەۋ ٴۇشىن قازاعىستاننىڭ ەڭبەك كەمەسەرىيەتى، سىرداريا گۋبەرنىيەلىك اتقارۋ كامىيتەتى ەڭبەك بولىمىمەن بىرگە تارتقان، جانا قاۋلى مەكەمەسىنىڭ 1925 جىل مارتتىڭ 7 دە شىعارعان 24 № مىندەتتى قاۋلىسىن بەكىتىپ.

قۇلاقتاندىرادى:

جازماۋسىمىنىڭ اياعىنا دەيىن (1925 جىل سەنتيابىردىڭ 30 نا دەيىن) بارلىق مەملەكەت مەكەمەلەرىندە جۇمىس 8 ساعاتتان باستالىپ $14\frac{1}{2}$ ساعاتتا توقتالادى. جەكشەنبى نەسى كۇندەرىنىڭ، قوعام مەيرامدارىنىڭ الدىنداعى كۇندەرىندە (ەڭبەك زاكونىنىڭ 109-111 ستاتىيالارى) جازماۋسىمىندا جۇمىس 14 ساعاتتا توقتالادى.

ەڭبەك ەمەسرى ورنىنا: ٴۇشىن بورووىيوۋ

ەڭبەك قورعاۋ بولىمىن مەڭگەرۋشى شىيكوپ

قازاعىستان رەسپۋبلىيكەسىندەگى قازاق - تاندىق اقشا كەمەسەرىيەتى.

قازاعىستاندىق اقشا كەمەسەرىيەتىنىڭ ورتالىق كەڭسەسى 18 ىنشى ۋيەلدەن باستاپ، قىزىل وردا قالاسىندا جۇمىسقا كىرىستى.

كەمەسەرىيەتتەردىڭ، ايماقتىق مەكەمەلەردىڭ مەملەكەت قارامانىنان تولەتۇن شىعىندارىن بەرۋ، كاسسەگە سالىپ قويىپتۇن اقشالارىن الۋ جۇمىسىن، دەم الىس كۇندەرىنەن باسقا ٴار كۇندە كۇندىزگى ساعات 8 دەن 12 گە دەيىن ستەيدى.

ورتالىق كاسسەنىڭ تۇراعى - تروتسكىي كوشەسىندە ۋيەزدىڭ اقشا كاسسەنىڭ ۋيىندە.

قازاعىستاندىق اقشا كەمەسەرىيەتىنىڭ جالپى مەكەمەسىنىڭ ۋاقىتشا باستىعى پوتەراقىين.

ورتالىق كاسسەنىڭ ۋاقىتشا باسقارۋشىسى زەلب